

Saana-Maria Jokinen, *Ääniä sodasta: Syyrian tie vallankumouksesta suursotaan*
Helsinki: Gaudeamus, 2020, 358 s.

Saana-Maria Jokisen haastattelututkimukseen pohjautuva teos *Ääniä sodasta* (2020) on kattava ja koskettava katsaus yhteen aikamme monimutkaisimmista aseellisista konflikteista. Vuonna 2011 alkanut Syyrian sota on tullut länsimaissa tunnetuksi lähinnä maassa toimivaa ääri-islamistista Isisiä vastaan käytyä terrorisminvastaisena taisteluna. Samaan aikaan se on kuitenkin myös yksi 2000-luvun suurimmista humanitaarisista katastrofeista, jonka syntyyn ovat vaikuttaneet niin al-Assadin hallinnon siviileihin kohdistamat sotatoimet kuin myös ulkovaltojen sekaantuminen konfliktiin. Jokinen pureutuu teoksessaan Syyrian sodan juurisyihin ja tuo onnistuneesti yhteen sen poliittiset, inhimilliset ja historialliset ulottuvuudet.

Ääniä sodasta on helposti lähestyttävä tietokirja, jonka luettuaan lukijalla on hyvä yleiskäsitys Syyrian konfliktin taustoista ja alkuvuosien tapahtumista. Aiheeseen jo perehtyneille teoksesta tekee kiinnostavan tapa, jolla Jokinen keskittyy analysoimaan maan sisäistä tilannetta erityisesti demokratiaa vaativien opposition kannattajien näkökulmasta. Hän tuo kirjan eri luvuissa järjestelmällisesti esille niin kapinallistaistelijoiden kuin myös oppositioaktivistien näkemyksiä siitä, miksi alun perin väkivallattomana alkanut kansannousu eskaloitui satoja tuhansia ihmishenkiä vaatineeksi sijaissodaksi.

Jokinen hyödyntää teoksessaan jo olemassa olevaa kirjallisuutta sekä vuosien 2011–2019 aikana keräämänsä syyrialaisen opposition kannattajien ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden näkemyksiä kartoittavaa haastatteluaineistoa. Huomionarvoista on, että haastateltavien joukkoon lukeutuu myös naisia. Tämä lisää teoksen tieteellistä arvoa, sillä naisten roolia Syyrian sodassa on tähän mennessä tutkittu huomattavan vähän. Aineiston laatua ja edustavuutta on kuitenkin vaikea arvioida, sillä Jokinen ei tarkenna haastatteluiden määrää, kestoa eikä aineiston keruusa ja analysoinnissa käytettyjä metodeja. Näistä metodologisista puutteista huolimatta voidaan arvioida, että Jokisen teoksessaan esittelemä aineisto on tärkeä, jopa ainutlaatuinen lisä Syyrian konfliktia käsittelevään suomenkieliseen kirjallisuuteen (ks. esim. Brahmani ja Jäntti 2018; Kerkkänen 2017).

Ääniä sodasta on jaettu viiteen osioon, joissa käsitellään kronologisessa järjestyksessä konfliktin taustoja ja sen tapahtumia vuoteen 2015 saakka. Teos alkaa katsauksella syyrialaisen yhteiskunnan rakenteisiin ja maan poliittiseen historiaan. Jokinen avaa lyhyesti vuoden 1963 Ba'th-vallankaappauksen jälkeisiä tapahtumia, jotka mahdollistivat Hafez al-Assadin, maan nykyisen presidentti Bashar al-Assadin isän, nousun Syyrian johtoon vuonna 1970. Vaikka hän huomioi myös maassa pitkään jatkuneen kuivuuden ja arabikevään myötävaikutuksen konfliktin synnyssä, Jokinen painottaa analyysissään erityisesti maan sisäisiä yhteiskunnallisia ja poliittisia tekijöitä. Näin ollen teos on lähtöasetmaltaan linjassa monien muiden viime vuosina julkaistujen Syyrian sotaa käsittelevien teosten kanssa (ks. esim. Dagher 2019; van Dam 2017).

Teoksen toisessa ja kolmannessa osiossa käydään läpi konfliktin kahden ensimmäisen vuoden tapahtumia. Opposition kannattajien lukumäärä kasvoi nopeasti, kun helmikuussa 2011 Deraassa alkanee protestit levisivät ympäri maata ja hauras usko muutoksen mahdollisuuteen vahvistui. Kansannousun keskeisiksi teeseiksi nousivat vapaus, kunnioitus ja arvostus. Samaan

aikaan kansainvälistä diskurssia alkoivat kuitenkin enenevässä määrin hallita pelko sisällissodan aiheuttamasta valtatyhjiöstä ja siitä seuraavasta ääri-islamististen järjestöjen vaikutusvallan kasvusta. Teoksen keskeisiin löydöksiin lukeutuukin juuri tämä havainto kansallisen ja kansainvälisen diskurssin asteittaisesta eriytymisestä ja sen vaikutuksesta konfliktin tapahtumiin.

Teoksen kahdessa viimeisessä osiossa paneudutaan tarkemmin konfliktin kansainväliseen olemukseen ja ulkovaltojen rooliin sen eskaloimisessa. Vuosien 2013–2015 keskeisiin tapahtumiin lukeutuu Itä-Ghoutan sariinikaasuisku elokuussa 2013, jota seurasivat Yhdysvaltain pidättäytyminen aseellisesta interventiosta sekä Venäjän liittyminen sotaan al-Assadin hallinnon liittolaisena syyskuussa 2015. Länsimaiden aseellisen intervention tiellä seisojien erityisesti Obaman hallinnon huoli Iranin ydinsopimuksen toteutumisesta. Kirjan neljännessä ja viidennessä osassa Jokinen kuvailee, kuinka huoli kansainvälisestä rauhasta ja vakaudesta kietoutuu yhteen ja lopulta syrjäyttää maltillisen opposition unelman vallankumouksesta.

Vaikka teos ei sinänsä tuota uutta tietoa konfliktin tapahtumista tai sen juurisyistä, kokoaa se ansiokkaasti yksiin kansiin Syyrian sodan monimutkaisen lähihistorian suomen kielellä. *Ääniä sodasta* on ennen kaikkea tärkeä muistutus siitä, että Syyrian sota on paljon muutakin kuin mitä pääosin kansainvälisen terrorismin uhkaan keskittynyt julkinen keskustelu antaa ymmärtää. Teos kuvaa elämää al-Assadin epädemokraattisen hallinnon alla sekä tapaa, jolla paikalliset protestit levisivät ympäri maata. Näin ollen siinä esitelty aineisto on merkityksellistä myös laajemmassa rauhan- ja konfliktintutkimuksen viitekehyksessä, sillä se lisää ymmärrystämme sisällissotien syntyyn ja kulkuun vaikuttavista tekijöistä.

Teoksen alkupuheessa Jokinen toteaa teoksella olevan kaksi keskeistä tehtävää. Ensinnäkin sen tarkoituksena on avata suomalaiselle yleisölle Syyrian konfliktin taustoja ja sen kansainvälistä merkitystä. Tässä tehtävässä teos onnistuu erinomaisesti, sillä *Ääniä sodasta* on kattava ja helposti lähestyttävä kokonaisuus. Tekstissä tiuhaan esiintyvät lainaukset ovat hyvin valittuja ja ne tuovat raskaita teemoja käsittelevään teokseen sen paljon kaipaamaa inhimillisyyttä. Lukukokemusta parantaa entisestään Jokisen erinomainen kerronta, joka jatkuu toimittajamaisen sujuvana läpi tämän yli 300-sivuisen teoksen.

Teoksen toiseksi tehtäväksi Jokinen nimeää pyrkimyksen antaa ääni syyrialaisille itselleen. Tässä teos onnistuu tietyin varauksin. Positiivista on Jokisen tapa pidättäytyä konfliktin tapahtumien liiallisesta analysoimisesta ja antaa sen sijaan aineiston puhua puolestaan. Teosta lukiessa on kuitenkin vaikea olla miettimättä, keitä oikeastaan ovat nämä syyrialaiset, joiden näkökulmia teos pyrkii edustamaan? Jo opposition käsite itsessään on hyvin monitahoinen ja olisi kaivannut tarkempaa määrittelyä (ks. esim. Bacsko ym. 2018). Vaikka Jokinen problematisoi käsitettä jonkin verran kirjan eri osioissa, olisi sen syvällisempi pohdinta heti teoksen alussa auttanut lukijaa konfliktin tapahtumien jäsentelyssä.

Ääniä sodasta tarjoaa lukijalle tärkeitä työkaluja sekä Syyrian nykytilanteen että maan tulevaisuuden ymmärtämiseksi. Konfliktin seurauksena maan väestö on pirstaloitunut niin maantieteellisesti, poliittisesti kuin yhteiskunnallisestikin. Erilaisten kapinallisjoukkojen hallussa olleiden alueiden väestö on köyhtynyt ja kurjistunut samalla kun Damaskoksen eliitin elämä on jatkunut verrattain muuttumattomana. Al-Assadin hallinnon kansainvälisen oikeuden vastaiset sodankäynnin menetelmät, mukaan lukien saartojen ja kemiallisten aseiden käyttö, ovat entisestään kasvattaneet maltillisten opposition tukijoiden maan nykyhallintoa kohtaan tuntemaa vihaa. Jokisen oma syvällinen ymmärrys konfliktin taustoista ja teoksessa käytetty rikas

---

haastatteluaineisto tuovat selkeästi esille sen, kuinka vaikea transiitio pitkittyneestä aseellisesta konfliktista kestävään rauhaan tulee olemaan.

LÄHTEET

Baczko, Adam, Gilles Dorransoro ja Arthur Quesnay. 2018. *Civil War in Syria: Mobilization and Competing Social Orders*. Cambridge: Cambridge University Press.

Brahmani, Airin ja Bruno Jäntti. 2018. *Syyrian sota: Demokratiatoiveet diktatuurin ja islamismin ristitulessa*. Helsinki: Tammi.

Dagher, Sam. 2019. *Assad or We Burn the Country: How One Family's Lust for Power Destroyed Syria*. New York: Little, Brown and Company.

Kerkkänen, Ari. 2017. *Syyria: synnystä sisällissotaan*. Helsinki: Like Kustannus Oy.

van Dam, Nikolaos. 2017. *Destroying a Nation: The Civil War in Syria*. Lontoo ja New York: I.B. Tauris.

KIRJOITTAJATIEDOT

IIDA-MARIA TAMMI

MSc, väitöskirjatutkija

Valtiotieteellinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

iida.tammi@helsinki.fi